

เป้าหมายแห่งวิวัฒนาการของมนุษยชาติ

เราจะเห็นได้ว่าในความคิดเรื่องวิวัฒนาการของเคยาร์คนั้น มนุษย์เป็นกุญแจสำคัญที่จะไขเอกภพไปสู่ยุคโอเมกา "ไม่มีสิ่งใดสามารถก้าวต่อไปถ้าเราลุกไปจากโต๊ะเสีย"<sup>๑</sup> แต่มนุษย์เมื่อเปรียบกับโลกก็กลายเป็นชลิที่มองไม่เห็น และถ้าพยายามจะมองหาโลกในกาแลกซีของเรา ก็จะมีค่าเท่ากับความพยายามที่จะมองหาหัวเข็มหมุดให้พบบนพื้นผิวของทวีปอเมริกาทั้งทวีป<sup>๒</sup> แต่เอกภพนั้นมีกาแลกซีนับล้านไม่ใช่จะมีแค่เฉพาะกาแลกซีทางช้างเผือกของเราเท่านั้น จึงดูเหมือนการเหลือเชื่อที่มนุษย์บนโลกนี้จะ เป็นหัวใจของวิวัฒนาการของเอกภพทั้งหมด ดังนั้น สมควรที่เราจะได้ศึกษาถึงความสำคัญของมนุษย์และโลกในทรรณะของเคยาร์คเสียก่อน แล้วจึงจะพิจารณาเป้าหมายแห่งวิวัฒนาการของมนุษยชาติต่อไป

มนุษย์ โลก และเอกภพ

ทรรณะที่มองมนุษย์และโลกในเอกภพอย่างขางตน เป็นผลลัพธ์ของวิทยาการปัจจุบันที่มนุษย์ได้เรียนรู้เอกภพจากกล้องดูดาวและดาราศาสตร์

<sup>๑</sup> Teilhard, The Phenomenon of Man, p. 230. "Nothing can go on if we leave the table."

<sup>๒</sup> Teilhard, The Future of Man, trans. Norman Denny (London: Collins, 1964), p. 105.

การมองเช่นนี้ไคลศฐานะของโลกและมนุษย์ให้กลายเป็นเพียงส่วนประกอบ  
ที่เกือบจะมองไม่เห็นของเอกภพ เป็นส่วนประกอบอันน้อยนิดราวกับหยดน้ำ  
ในมหาสมุทร ทัศนะอย่างนี้มีกลางเอยด้วยความเห็นว่าการมีอยู่ของโลก  
และมนุษย์เป็นเพียงความบังเอิญ หรืออีกนัยหนึ่ง โลกและมนุษย์จะมีอยู่หรือ  
ไม่ยอมไม่มีผลกระทบต่อเอกภพทั้งหมดโดยส่วนรวม เคยารค์เรียกร่องให้  
เรากูใหม่ คุจากทางสายใหม่โดยการพิจารณาจากองศาแห่งความซับซ้อน  
ของสสาร<sup>๑</sup> ไม่ว่าโลกและมนุษย์จะอยู่ตรงส่วนใดของเอกภพ ไม่ว่าเอกภพ  
จะมีขนาดมหึมาสักเพียงไร แต่สิ่งหนึ่งซึ่งเป็นกิจกรรมพื้นฐานยิ่งนักของเอกภพ  
ก็คือการทวีความเข้มข้นของมวลสารสมาชิกต่าง ๆ ให้เพิ่มความซับซ้อนยิ่งขึ้น  
ตลอดเวลา<sup>๒</sup> คาวฤกษ์ทั้งปวงก็ไม่ใช่อะไรอื่นนอกจากการรวมกลุ่มกันของ  
ธาตุพื้นฐานคือ ไฮโดรเจนซึ่งยังรวมตัวกันต่อไปกลายเป็นธาตุที่หนักขึ้นเรื่อยๆ  
ยิ่งผลให้คาวฤกษ์นั้น ๆ สามารถเปล่งพลังงานออกมาได้ ไม่ว่าจะเป็น  
เทพฟากฟ้าใดกล้วนเป็นผลจากการรวมกลุ่มทวีความเข้มข้นของเนื้อมวลสาร  
แห่งเอกภพทั้งสิ้น แต่ขอทีน่าสังเกตก็คือบรรดาเทพฟากฟ้าทั้งหลายนั้น  
โดยตัวมันเองทั้งหมดยังไม่ใช่ความซับซ้อนแท้จริง เพราะปราศจากการมี  
ศูนย์รวม (Centricity) จึงเป็นเพียงการอยู่รวมกันของบรรดาอะตอมและ  
โมเลกุลต่าง ๆ เท่านั้น<sup>๓</sup> แม้โลกของเราเองก็เป็นเช่นนี้ ทว่าลักษณะ  
พิเศษบางอย่างได้เกิดขึ้นบนโลก นั่นคือความซับซ้อนแท้จริงแม้จะได้ปรากฏ  
จากระดับของอะตอมและโมเลกุลเหมือนกับในเทพฟากฟ้าอื่น ๆ แต่ยั้งทวิ  
องศาแห่งความซับซ้อนมากยิ่งขึ้นทุกที จากกลุ่มของโมเลกุลและอะตอม  
กลายเป็นเซลล์พื้นฐานและเรื่อยมาจนเป็นมนุษย์ในที่สุดดังกล่าวนั้นแล้วในบท  
ที่สอง จนได้ลักษณะเด่นพิเศษ ซึ่งเราอาจประมวลได้ดังต่อไปนี้

<sup>๑</sup> Ibid., p. 112

<sup>๒</sup> Ibid., p. 81

<sup>๓</sup> Ibid., p. 110

๑. มนุษย์เป็นความซับซ้อนที่สุดเท่าที่จะสังเคราะห์ได้จากเนื้อหา  
มวลสารของเอกภพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาที่สมอง

๒. เป็นวันที่มีองค์แห่งการรวมกลุ่ม ( Organisation ) เข้า  
หากันสูงสุด ซึ่งเป็นไปตามกิจกรรมพื้นฐานของ เอกภพที่มวลสารสมาชิกจะทวี  
ความเข้มข้นเพิ่มความซับซ้อนยิ่งขึ้นด้วยการรวมกลุ่มเข้าหากัน และในกรณี  
การรวมกลุ่มเข้าหากันของมนุษย์นั้นนับเป็นความซับซ้อนแท้จริงด้วย เพราะมี  
สภาพศูนย์รวมเกิดขึ้นและบรรลุเอกภาพรวมกัน

๓. มีการพัฒนาทางจิต ( Psychic Development ) อยู่ในระดับ  
สูงกว่าวันที่มีความสำนึกทั้งปวงเท่าที่เรารู้จัก โดยมีความคิดและการ  
ใคร่ครวญ

๔. เป็นผลผลิตล่าสุดของวิวัฒนาการ

จากทั้งสี่ประการล้วนแสดงให้เห็นความเป็น "ที่สุด" ของความ  
ก้าวหน้าในปรากฏการณ์สำคัญ ๆ ของเอกภพ ราวกับจะชี้ให้เห็นความสำคัญ  
เด่นชัดของมนุษย์ยิ่งไปกว่าวันอื่น ๆ ที่อยู่ในความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง  
ของเอกภพด้วยกัน ยิ่งไปกว่านั้นมนุษย์เองก็คือเนื้ออมวลสารของเอกภพ  
แต่ปัจจุบันเนื้ออมวลสารนี้สามารถมีความสำนึกในตัวเองและสำนึกรู้เอกภพ  
ทั้งหมดได้ จากลักษณะพิเศษเด่นชัดเหล่านี้คงไม่ผิดที่เราจะกล่าววว่าเอกภพ  
สามารถมีความสำนึกในตัวเองโดยผ่านมนุษย์ และจากการอุบัติขึ้นของมนุษย์  
บนโลกนี้เองทำให้เอกภพมีความก้าวหน้ามากยิ่งขึ้นไปกว่าเดิม การก้าวหน้า  
มากขึ้นก็หมายถึงการมีอยู่เป็นอยู่มากขึ้น การมีอยู่เป็นอยู่มากขึ้นก็คือการ  
มีความรู้มากขึ้น "การมีอะไรมากขึ้นก็ควรมีความรู้กันอะไรทั้งหมด"<sup>๑</sup>

---

<sup>๑</sup> Ibid., p. 20. "to be more is in the first place to  
know more."

ความรู้อะไรจะยิ่งใหญ่เท่าการรู้ตัวเอง การมีความสำนึกในตัวเอง อันที่จริงไม่ว่าเป็นการเหลือเชื่อที่เราจะคิดว่ากิจกรรมพื้นฐานในการทวีความเข้มข้นของมวลสารสมาชิกต่าง ๆ ของเอกภพให้เพิ่มความซับซ้อนยิ่งขึ้นนั้นเป็นความพยายามของเอกภพที่จะแสวงหาความก้าวหน้า ในที่อื่น ๆ อาจจะล้มเหลว แต่บนโลกของเรา โดยผ่านมนุษย์ เอกภพได้พบความสำเร็จแล้ว เมื่อมองอย่างนั้นมนุษย์และโลกไม่ใช่สิ่งไรค่าที่บังเอิญมีในเอกภพอีกต่อไป แต่เป็นกุญแจสำคัญที่จะไขเอกภพไปสู่ความก้าวหน้ายิ่งขึ้นจนถึงอนันตภาพ

ในทรรศนะของผุ้เขียน เราไม่อาจตัดสินได้ว่าเตยาร์คติกหรือถูกแต่ที่นาสนาใจก็คือความคิดเช่นนี้เป็นแนวใหม่ที่จะมองมนุษย์และโลก เป็นแนวที่ความมหึมาของเอกภพไม่อาจบดบังเราได้ การมองเช่นนี้ทำให้การอุบัติขึ้นของพระคริสต์และพระศาสดาต่าง ๆ มีความหมายยิ่งขึ้น อาจมีคำถามโต้แย้งวาทายที่ในส่วนอื่น ๆ ของเอกภพ เหตุการณ์เช่นนี้อาจอุบัติขึ้นเหมือนกับโลกของเราก็เป็นได้ เอกภพอาจพบความสำเร็จโดยผ่านภวันต์อื่น ๆ ในเทศะ (Space) อื่น ๆ แต่คำถามเช่นนี้มีใ้ทำให้มนุษย์และโลกคอยคาลง เพราะไม่ว่าจะมีเหตุการณ์เช่นนี้เกิดในส่วนอื่น ๆ ของเอกภพหรือไม่ มนุษย์และโลกก็ยังคงมีความหมายและความรับผิดชอบต่อการก้าวหน้าของเอกภพอย่างน้อยที่สุดก็ในระบบสุริยะของเรา และอย่างน้อยที่สุดมนุษย์และโลกก็ยังจะเป็นส่วนที่ก้าวหน้าที่สุดส่วนหนึ่งของเอกภพอยู่นั่นเอง

"แม้ว่ามัน [ โลก ] จะเล็กและโดดเดี่ยวก็ตาม แต่มันก็ยังยึดมั่นอย่างแนบสนิทขนานขวางในการกำหนดชะตาและอนาคตของเอกภพ"<sup>๑</sup>

<sup>๑</sup> Ibid., p. 114. "Tiny and isolated though it is, it bears clinging to its flanks the destiny and future of the Universe."

## การบรรจบเขากัน

"ทราบเท่าและนานเท่านั้นมาแล้วที่เรารู้จักมัน มนุษยชาติได้กำลังเคลื่อนไหวอย่างสม่ำเสมอไปสู่สภาวะอันเพื่องฟูแห่งการรวมกลุ่มจัดระเบียบทางจิต"<sup>๑</sup> อะไรคือสภาวะอันเพื่องฟูแห่งการรวมกลุ่มจัดระเบียบทางจิตเล่า ? ไม่ต้องสงสัยเลยว่าสภาวะนี้ในสภาพอันคิยะยอมไคแกโอเมกาแตกอนจะถึงโอเมกามีอะไรเกิดขึ้นบ้าง? และเกิดขึ้นอย่างไร?

ตั้งแต่ก่อนประวัติศาสตร์และเรื่อยมาเราพบว่ามนุษย์อยู่รวมกันมาแต่ก็ก้าวร้าวจากกลุ่มเล็ก ๆ ครอบครัวยุค และขยายมากออกไปเรื่อย ๆ ดูเหมือนว่าลักษณะแห่งการแปรเป็นสังคม ( Socialisation ) จะเป็นสิ่งที่ควบคู่กันมากับความก้าวหน้าของมนุษย์ชาติอย่างแยกไม่ออก ที่น่าสนใจก็คือเตยารคมองการแปรเป็นสังคมเหมือนกับการแปรเป็นสมอง ( Cerebralisation ) ซึ่งเคยเกิดขึ้นมาแล้วในสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมชั้นสูง<sup>๒</sup> เพียงแต่ว่าอยู่คนละระดับและมีความแตกต่างกันในขนาด ( magnitude ) เท่านั้น<sup>๓</sup> เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะในกรณีของการแปรเป็นสังคมยอมยังผลให้ปัจเจกมนุษย์มีกิจกรรมแห่งการใคร่ครวญรวมกันและสัมพันธ์กันซึ่งก็คือการรวมกันของสมอง

---

<sup>๑</sup> Teilhard, Science and Christ, p. 154. "So far, and for as long as we know it, mankind has constantly been moving towards ascending states of psychic organization."

<sup>๒</sup> ในสายของวิวัฒนาการ สมองของสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมชั้นสูงค่อย ๆ ทวีความประณีตและรวมกลุ่มซับซ้อนมากเข้า ๆ จนกลายเป็นสมองของมนุษย์ในที่สุด

<sup>๓</sup> Teilhard, Science and Christ, p. 153. footnote.

ของทุกคนนั่นเอง ดังนั้น เยาว์คจึงเรียกการแปรเป็นสังคมว่าการรวบรวม  
แห่งการแปรเป็นสมอง (Collective cerebralisation)<sup>๑</sup>

ทรรศนะเช่นนี้อาจทำให้ฉงน แต่ถาเราล้าคัยความคิดของเยาว์ค  
ให้คักจะเข้าใจไควาในเบ้องตนที่สุคั้น เอกภพมีกิจกรรมพื้นฐานอยู่เพียง  
อย่างเกียวตลอดเวลา นั่นคือการทวีความเข้มชนของมวลสารสมาชิกตาง ๆ  
ให้เพิ่มความซับซ้อนยิ่งขึ้นด้วยการรวมกลมเขาหากัน ขบวนการนี้เป็นมา  
เรื่อย ๆ ตั้งแต่อะตอม โมเลกุล เซล จนถึงมนุษย์ซึ่งมีสารัตถะสำคัญคือสมอง  
แต่หลังจากนั้นมนุษย์และมนุษย์จะรวมเขาหากันซึ่งก็คือการแปรเป็นสังคม อัน  
นับเป็นความซับซ้อนมากยิ่งขึ้นไปอีกระดับหนึ่ง ดังนั้นไมวาการแปรเป็นสมอง  
หรือการแปรเป็นสังคมก็เป็นสิ่งเดียวกันทั้งสิ้น เช่นเดียวกับการแปรเป็น  
โมเลกุล (Moleculization) หรืออีกนัยหนึ่งการเปลี่ยนผ่านจากอะตอม  
ไปสู่โมเลกุลที่ใหญ่ขึ้น ๆ ซึ่งเคยเกิดมาแล้วก่อนการแปรเป็นชีวิต (vitali-  
sation) การแปรเป็นสมองและการแปรเป็นสังคม ทุกอย่างจึงเป็นสิ่งเดียวกัน  
แต่แตกต่างกันในระดับและขนาดเท่านั้น เราจึงอาจกล่าวไควาการรวบรวม  
เผ่าพันธุ์มนุษย์ชาติทั้งหมด หรืออีกนัยหนึ่งการบรรจบเขาหากันของปวงมนุษย์  
ก็คือรูปแบบขั้นสูงของกระบวนการแห่งการแปรเป็นโมเลกุล (process of  
moleculisation) บนพื้นโลกนี้เอง<sup>๒</sup> การแปรเป็นสังคมในสภาพสูงสุด  
จะนำมนุษย์ไปสู่สภาวะซับซ้อนอย่างพิเศของสภาพสังคมที่เป็นอินทรีย์  
(An Organico-social super-complex)<sup>๓</sup> ที่ต้องเรียควาสภาวะซับซ้อน

<sup>๑</sup> Ibid., p. 154

<sup>๒</sup> Teilhard, The Future of Man, p. 119

<sup>๓</sup> Ibid.

อย่างพิเศษก็เพราะในลำดับของวิวัฒนาการ มนุษย์นับได้ว่าเป็นความซับซ้อน  
สูงสุดอยู่แล้ว แต่เมื่อมนุษย์รวมกลุ่มเข้าหากันโดยมีศูนย์กลางรวมเป็นเอกภาพ  
เดียวกัน ความซับซ้อนก็มากยิ่งขึ้นไปกว่าปัจเจกมนุษย์ คำว่าพิเศษ ( Super )  
นั้น เคารวีคใช้ในความหมายว่าเป็นจริงมากขึ้น "...อุปสรรค 'อภิ' ถูกใช้  
... เพื่อชี้ถึงองศาแห่งความก้าวหน้าของความเป็นจริงที่มากขึ้น ไม่ใช่เพื่อ  
ชี้ธรรมชาติที่แตกต่างออกไป" ส่วนที่เคารวีคเรียกว่าสภาพสังคมที่เป็น  
อันตรัยก็เพราะการแปร เป็นสังคมในระดับสูงสุดนั้นไม่ใช่สักแต่ความเป็นเพียง  
ชื่อเรียก ( flatus vocis ) แต่การรวมกลุ่มเช่นนั้นได้กลายเป็นสรรพ  
( The Whole ) ที่เป็นองค์ภาพในตัวของมันเองโดยมีมนุษย์เป็นองค์ประกอบ  
ลักษณะนี้เคารวีคเรียกว่าเป็นอภิมนุษยชาติ ( Super-Humanity )<sup>๒</sup> ซึ่ง  
ปวงมนุษย์จะมีความก้าวหน้าร่วมกันเป็นหนึ่ง ความแตกต่างระหว่างเผ่าพันธุ์  
เชื้อชาติต่าง ๆ จะหมดความหมาย ผลลัพธ์จากมันอันได้แก่วิทยาการและ  
วัฒนธรรมจะผูกพันมนุษย์เข้าด้วยกันในระบบเดียว รู้สิ่งเดียวกัน คิดใน  
สารัตถะเดียวกัน<sup>๓</sup> ในทันทีที่ลักษณะของอภิมนุษยชาติปรากฏ โลกซึ่งเป็น  
ที่อยู่ของมนุษย์หรืออันที่จริงเป็นเนื้อหาดั้งเดิมของมนุษย์ก็เขารวมเอกภาพนี้  
ควย มนุษย์และโลกรวมกันเป็นสิ่งทั้งหมด เป็นหนึ่ง โลกกลายเป็นองค์ภาพ  
ซึ่งมีมนุษย์เป็นองค์ประกอบ แต่เป็นองค์ประกอบที่มีความสำนึกในตัวเอง  
รู้ตัวเองและเป็นตัวของตัวเอง ปรากฏการณ์นี้เคารวีคเรียกว่าการแปร เป็น  
ดาวเคราะห์ ( Planetisation )<sup>๔</sup> นับได้ว่าเป็นแง่หนึ่งของการเกิด

---

Teilhard, Science and Christ, p. 151. footnote. "The prefix 'super' is used...to indicate not a difference of nature but a more advanced degree of realisation..."

<sup>๒</sup>  
Ibid., p. 152

<sup>๓</sup>  
Teilhard, The Future of Man, pp. 292 - 3.

<sup>๔</sup>  
Ibid., p. 120

เป็นพระคริสต์ ( Christogenesis ) อันจะทำให้ระดับปัญญากลายเป็นระดับ  
เทวะต่อไป

มนุษยชาติเกิดบนดาวพระเคราะห์ดวงนี้และแผ่ขยายไปตลอดทั่ว  
พื้นผิวของมัน คอย ๆ สร้างรูปแบบที่ละน้อย ตลอดทั่วโลกอันเป็นบ่อเกิดของ  
มันให้เป็นอย่างหนึ่ง เป็นอินทรีย์เอกภาพอันใหญ่ยิ่ง เป็นสิ่งที่ล้อมปิดตัวเอง  
ทำให้เกิดมหาโมเลกุลที่มีเอกภาพ มีความซับซ้อนอย่างสูง มีศูนย์รวมอย่างสูง  
และมีความสำคัญอย่างสูง แผ่ขยายร่วมกับเทพฟ้าฟาทที่ซึ่งมันได้ถือกำเนิดขึ้น  
ก็ไม่ใช้สิ่งที่กำลังเกิดขึ้นในปัจจุบันคอกหรือ อันใดแก่การปิดฉากทรงกลมและ  
วงจรของความคิดนี้<sup>๑</sup>

ความคิดเรื่องอภิมนุษย์และการรวบรวมมนุษยชาติเป็นหนึ่งได้เคย  
มีมาแล้วในประวัติศาสตร์ ความคิดแรกเป็นของนิตเช มาร์กซก็คิดในแนว  
เดียวกันต่อมา แต่ทั้งสองคนมีข้อแตกต่างไปจากเตยาร์ค อภิมนุษย์ของนิต  
เช นั้นเป็นปัจเจกภาพที่มีเจตจำนงที่จะมีอำนาจ ( The Will to Power )  
เข้มข้นที่สุด แต่อภิมนุษย์ชาติของเตยาร์คเป็นผลรวมของมนุษย์ทั้งหมดไม่ใช่  
มนุษย์เพียงคนเดียวคนหนึ่งเท่านั้น และถ้าจะมีพลังอะไรอยู่เบื้องหลังก็เห็นจะ  
เป็นพลังแห่งความรัก ซึ่งมีจริง เห็นใจจริง แม้ประตูแห่งอนาคตจะเปิดแก่  
ทุกคนไม่ใช่แก่คนเดียวคนหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง<sup>๒</sup> ซึ่งแสดงว่าเตยาร์คมองเห็น

---

<sup>๑</sup> Ibid., "Mankind, born on this planet and spread over its  
entire surface, coming gradually to form around its earthly matrix  
a single major organic unity, enclosed upon itself; a single,  
hyper-complex, hyper-centred, hyper-conscious arch-molecule,  
co-extensive with the heavenly body on which it was born. Is not  
this what is happening at the present time the closing of this  
spherical, thinking circuit?"



ความสำคัญของการรวมกลุ่มของมนุษย์ แต่ถึงกระนั้นก็ไม่ได้ออกถึงความสำคัญของปัจเจกภาพ เพราะในความเป็นอนิมนุษย์ชาติ ปัจเจกมนุษย์ยังคงมีความสำคัญ มีความเป็นบุคคล (Personality) อยู่ ยิ่งไปกว่านั้น ในขณะที่นิเทศะของความหึงหยาและความเห็นแก่ตัว เตยารักก็กลับสนับสนุนความรักและการมีผลประโยชน์ร่วมกันเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันเป็นสากล ในส่วนที่จะเปรียบกับมาร์กซ์เมื่อคุโดยทั่วไปอาจแลเห็นความคล้ายคลึงในความคิดของการรวมกลุ่มในอุดมคติซึ่งไม่มีความอยุติธรรมและความขัดแย้งกันอย่างในปัจจุบัน แต่เมื่อพิจารณาให้ถี่จะพบขอแตกต่างในหลายประเด็น หนทางที่จะไปสู่การรวมกลุ่มอุดมคติสำหรับมาร์กซ์คือการประนีประนอมจากความขัดแย้งระหว่างชนสองพวก แต่สำหรับเตยารักไม่มีความขัดแย้ง ไม่มีชนชั้น มีแต่ความหันหน้าเข้าหากันของปวงมนุษย์ด้วยความรักสำหรับมาร์กซ์ สรรพะ (The Whole) ไม่ใช่บุคคล แต่เตยารักยืนยันเอกภาพสุดท้ายว่ามีลักษณะของบุคคลเป็นอนิบุคคล เป็นศูนย์กลางของบุคคลทั้งปวงคือพระคริสต์ ถ้าปราศจากพระองค์การรวมของมนุษยชาติยอมเป็นไปได้ ผู้เขียนมีความเห็นว่าไม่เพียงเตยารักจะมีทรรศนะแตกต่างไปจากนิเทศะและมาร์กซ์เท่านั้น แต่ยังแสดงให้เราเห็นอีกควยว่าความคิดของทั้งสองคนนี้ยากจะเป็นจริงได้ เราเห็นจะต้องยอมรับว่า ความรักนั้นเป็นพลัง เป็นสิ่งเห็นจริงได้ในโลกจริง ๆ ของทุกระดับภวันภาพตั้งแต่สัมพรรคของอะตอมมนุษย์ไปจนถึงสิ่งเหนือธรรมชาติ แต่เจตจำนงที่จะมีอำนาจของนิเทศะจะไขได้เป็นที่ยอมรับก็เพียงในมนุษย์ เหลือวิสัยจะกินความไกลถึงสสารและ

---

หมายถึงความเป็นตัวของตัวเอง มีความมีอยู่ของตนเอง

ธรรมชาติอันเป็นทิพย์ (Divine Nature) ได้ ยิ่งถ้าพิจารณาความก้าวหน้า ในการรวมกลุ่มซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากความขัดแย้งของมาร์กซ์ ก็ดูเหมือนว่าจะใช้ไม่ได้ในปัจจุบัน แต่ถ้าพิจารณาความรักและการมีผลประโยชน์ร่วมกัน เป็นสากลน่าจะเป็นไปได้มากกว่า

ต่อไปเราจะพิจารณาปัญหาที่ว่าทำไมมนุษย์จึงรวมกลุ่มเข้าหากัน หรือที่จริงดูเหมือนว่ามนุษย์ต้องรวมกลุ่มเข้าหากันราวกับมีสิ่งใดบังคับ อย่างไม่รู้ หรือไม่ว่า? เคยมีคนเสนอทฤษฎีที่มนุษย์รวมกลุ่มเข้าหากันด้วยพลัง ๒ ชนิดคือ

๑. พลังแห่งการบีบอัด (Forces of Compression) มนุษย์เกิด และอาศัยอยู่บนพื้นผิวของโลกซึ่งเป็นทรงกลม และเราจำเป็นต้องยอมรับว่าพวกเราทุกคนจำเป็นต้องอาศัยอยู่บนพื้นผิวนี้โดยไม่มีทางหลีกเลี่ยง โลกเป็นระบบปิด นั่นคือ เราไม่อาจหลบหนีเคลื่อนย้ายไปจากโลกได้ แม้ปัจจุบัน การเดินทางในอวกาศเป็นสิ่งที่เป็นไปได้แล้ว แต่มนุษย์ก็เต็มไปด้วยข้อจำกัด และความยุ่งยากนานับประการสำหรับการเดินทางเช่นนี้ ไม่ว่าวิทยาการจะก้าวหน้าสักเพียงไร ไม่ว่าความยุ่งยากในการเดินทางจะลดน้อยลงเพียงไร เราหนีไม่พ้นความจริงที่ว่าในเอกภพ โลกเท่านั้นที่เป็นที่อันเหมาะสมและสอดคล้องกับธรรมชาติของมนุษย์ เพราะเราเกิดบนโลก ภายใต้สภาวะแวดล้อมของโลกและเกิดจากเนื้อสารกึ่งเค็มของโลก เราจำเป็นต้องอยู่บนโลก บนพื้นผิวอันเป็นทรงกลมนี้เรื่อยไป แต่ในขณะเดียวกันจำนวนประชากรของมนุษย์ก็เพิ่มขึ้นทุกที เป็นการเพิ่มขึ้นบนพื้นผิวของดาวเคราะห์ที่มีขนาดคงที่ ลักษณะเช่นนี้ทำให้ความหนาแน่นของระดับปัญหาทวีความเข้มข้นเรื่อย ๆ หรืออีกนัยหนึ่งโลกค่อย ๆ แคบลง มนุษย์จำเป็นต้องหันหน้าเข้าหากัน ตัดต่อร่วมมือกัน ใช้ผลลัพธ์แห่งมันส์และวิทยาการร่วมกันเพื่อความ

อยู่รอดของมนุษย์เอง ยิ่งเวลาผ่านไปมากเท่าใด รัศมีปัญญาก็ยิ่งเข้มข้น และทวีเอกภาพมากขึ้นเท่านั้น พลังแห่งการบีบอัดทำหน้าที่ใหม่มนุษย์รวมกลุ่มกัน กระทำกิจกรรมทางสังคมร่วมกัน ความคิดจะเผชิญหน้ากับความคิดยังผลให้เกิดชายองโยแห่งความคิดครอบคลุมไปทั่ว ถ้าพื้นผิวของโลกไม่มีขอบเขตจำกัด สภาพเช่นนี้คงยากที่จะเกิดขึ้น ผลลัพธ์จากมันส์และวิทยาการความก้าวหน้าของมนุษย์คงจางหายไปกับพื้นผิวที่ไร้ขอบเขตหาที่สิ้นสุดมิได้ "มวลมนุษย์ไคร้ได้รับความร้อนและความสว่างในจิตใจโดยกำมือเหล็กแห่งความบีบอัดของดาวเคราะห์ [คือโลก]"<sup>๑</sup> เตยาร์คนาจะเป็นนักปรัชญาคนแรกที่ใช้ประโยชน์เชิงภูมิศาสตร์ของโลกมาอธิบายหลักความคิดของคุณได้อย่างเหมาะสมและเห็นจริง แต่ยังมีปัญหาต่อไปเพราะการหันหน้าเขาหากัน ดังกล่าว คุณเหมือนว่ามนุษย์ไม่จำเป็นที่จะต้องมีความรักต่อกัน บางทีอาจเป็นความเกลียดและการทำลายล้างกันเองก็เป็นได้ ตอนนี้เองที่เตยาร์คต้องแก้ปัญหาโดยพึ่งพระคริสต์ทรงชักนำมวลมนุษย์มาสู่พระองค์

๒. พลังแห่งการดึงดูด (Forces of Attraction) เตยาร์คมองมนุษย์แต่ละคนเหมือนกับเป็นโมเลกุลหนึ่ง ๆ "พวกเราแต่ละคนคืออะไรหรือ...นอกเสียจากโมเลกุลอันมหึมา ?"<sup>๒</sup> ซึ่งไม่เป็นที่แปลกเมื่อพิจารณาในระดับของโลกและจักรวาล มนุษย์ประกอบไปด้วยเซลล์ที่มีชีวิตนับไม่ถ้วนอย่างไร โลกก็ประกอบไปด้วยโมเลกุลมนุษย์อย่างนั้น (ในขณะที่มนุษย์ยังมี

---

<sup>๑</sup> Teilhard, The Future of Man, p. 297. "The human mass is spiritually warmed and illumined by the iron grip of planetary compression."

<sup>๒</sup> Ibid., p. 263. "What is each of us...but an immense molecule ?"

ส่วนอื่นที่เป็นเซลล์มีชีวิต และโลกมีส่วนอื่นที่เป็นโมเลกุลอื่น ๆ) แต่ถ้ามองถึงคุณระหว่างอะตอมสามารถเป็นจริงได้ทั้งในสสารทั่วไปและในทุกหนทุกแห่งของเอกภพ ก็ทำไมเราจะหวังไม่ใควาแรงยึดเหนี่ยวที่คล้ายคลึงกัน เช่นนี้จะไม่ขมวดโมเลกุลมนุษย์เข้าด้วยกัน<sup>๒</sup> เราคงยังจำได้ถึงพลังงานเรเคียด<sup>๓</sup> ซึ่งฉายปรากฏเป็นความรักในสภาวะระดับสูง แต่เป็นสัมพรรคทางเคมีระหว่างอะตอมพื้นฐาน พลังงานเรเคียดหรือความรักนี้เองที่เป็นแรงยึดเหนี่ยวซึ่งเคยารักหวังจะให้ขมวดโมเลกุลมนุษย์เข้าด้วยกัน ข้อที่น่าสังเกตก็คือแรงยึดเหนี่ยวระหว่างอะตอมจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่ออะตอมนั้น ๆ อยู่ในระยะที่ใกล้ชิดกันไครยะเพียงพอที่สัมพรรคเคมีจะทำงานได้ สำหรับโมเลกุลมนุษย์ พลังงานการบีบอัดไคทำหน้าที่ให้มวลมนุษย์เคลื่อนที่ใกล้กัน เขมชนยิ่งขึ้นทุกที่อยู่แล้ว จึงไมนาเป็นปัญหาต่อการทำงานของพลังงานเรเคียดแต่อย่างไค หวา การอธิบายเช่นนี้จะทำให้เราเห็นจริงได้สักเพียงไร ในเมื่อมนุษย์ยังทำลายล้างกันและเคิมไปควยความเกลียดคังเช่นทุกวันนี้ หรือจะเป็นเพราะวาพลังการบีบอัดยังมีไคกระทำให้มวลมนุษย์เข้าใกล้กัน และเขมชนเพียงพอที่พลังงานเรเคียดจะทำงานไคเคิมที มนุษยจึงยังวาวุนและสร้างกลียุคอยู่คังปัจจุบัน "สักวันหนึ่งพลังคิงคูกจะเกิดขึ้นเนื่องจากการบังคับแห่งความใกล้ชิด"<sup>๓</sup> คังนั้น นาจะมีทางชวยเร่งสภาวะนี้ให้เกิดขึ้น

<sup>๒</sup> Ibid., p. 184. "For if the power of attraction between simple atoms is so great, what may we not expect if similar bonds are contracted between human molecules ? "

<sup>๒</sup> คุบที ๒ หน้า ๒๒ - ๒๔

<sup>๓</sup> Teilhard, The Future of Man, p. 245. "Attraction will one day be born of enforced nearness."

โดยเร็ว อันที่จริงยิ่งมนุษย์กระทบกระทั่งกันและกันมากเท่าไรก็ยิ่งจะซึมซาบระหว่างกันมากขึ้นเท่านั้น” จากตัวอย่างในประวัติศาสตร์ เราจะแลเห็น โควาประเทศที่ท่าสงครามกันโดยหวังทำลายซึ่งกันและกันแต่ในผลลัพท์กลับต้องมีภาระผูกพันกันมากเขาไปยิ่งกว่าเขาเสียอีก "มนุษยชาติจะค้นพบตัวเองและก่อรูปตัวเองก็โดยบังเอิญสามารถเรียนรู้ที่จะรักซึ่งกันและกันในกิจกรรมแห่งการชักนำให้ใกล้ชิดกันยิ่งขึ้นทุกทีเท่านั้น"<sup>๒</sup> แต่การเรียนรู้ที่จะรักซึ่งกันและกันนั้นน่าจะต้องพึงอะไรบางอย่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใคร่ครวญอันทำให้มนุษย์มีเสรีภาพในการเลือก "การใคร่ครวญจะพัฒนาได้ก็โดยการรวมกลุ่มกับมนุษย์อื่น ๆ"<sup>๓</sup> แต่ความมนุษย์อาจเลือกที่จะเกลียดหรือรวมกลุ่มเพื่อเอาใจเอาเปรียบ เคยาร์คเสนอให้เราฟังพระเจ้าคริสต "ทางเดียวที่มนุษย์จะรักกันได้ก็โดยรู้ว่าพวกตนถูกกระทำให้รวมศูนย์กลางกับอภิศูนย์กลาง (super-centre) ซึ่งเป็นทางเดียวที่พวกเขาจะบรรลุความเป็นตัวของตัวเองสูงสุดในเอกภาพอันยิ่งใหญ่"<sup>๔</sup> เราจำเป็นต้องร่วมมือกันเพื่อไปสู่ความก้าวหน้าอันเป็นทางรอดทางเดียวของมนุษยชาติ

---

<sup>๑</sup> Ibid., p. 132. "The more we seek to thrust each other away, the more do we interpenetrate."

<sup>๒</sup> Ibid., p. 245. "Mankind will only find and shape itself if men can learn to love one another in the very act of drawing closer."

<sup>๓</sup> Ibid., p. 138. "Reflection can only be developed in communion with others."

<sup>๔</sup> Ibid., p. 78. "...there is but one possible way in which human elements,...can love one another: it is by knowing themselves all to be centred upon a single 'super-centre'...to which they only attain, each at the extreme of himself, through their unity."



"ถ้าไม่พยายามอย่างคงที่ในทุกเซลล์มนุษย์ โดยการรวมกลุ่มเข้าหากัน ปาฏิหาริย์จะเป็นไปได้ในทางกายภาพได้อย่างไร? ฉันสงสัย"<sup>๑</sup>

คำว่าเซลล์มนุษย์นี้มีความหมายนัยเดียวกับโมเลกุลมนุษย์ที่เราได้อธิบายมาแล้วข้างต้น แต่ที่ไซค์คำว่าเซลล์เพราะเคยารคหมายบงถึงองค์พระคริสต์สรรพระซึ่งทรงมีสถานะอินทรีย์ จึงได้ไซค์คำว่าเซลล์แทนคำว่าโมเลกุลซึ่งฟังแห่งแลงไรชีวิต ส่วนคำว่าปาฏิหาริย์ก็หมายถึงการกลับมาของพระคริสต์ในอนาคตหรืออีกนัยหนึ่งการบังเกิดขึ้นของพระคริสต์สรรพระที่เราได้อธิบายมาแล้วในบทที่สามนั่นเอง ควบเหตุนี้เราจึงยังหยุดไม่ได้ เอกภพจะก้าวหน้าก็โดยผ่านมนุษย์และในมนุษย์เท่านั้น หลายคนอาจคิดว่าเคยารคประกาศชวนเชื่อและชักชวนเขาข้างตน นั้นเป็นการมองความข้างเดียวเมื่อนึกถึงสภาพเอ็นโทรปีสูงสุดที่รออยู่ข้างหน้า ดูเหมือนว่าเราจะไม่มีความเลือกอื่นที่ดีไปกว่านี้ ถ้าสังเกตด้วยใจอันเที่ยงธรรม เราจะพบว่าเคยารคสร้างปรัชญาของตนจากสิ่งที่เห็นได้จริงควบประสพการณ์ในโลก แต่เมื่อความคิดทั้งหมดรวบเข้าหากันสุดท้ายอันติมะ ซึ่งพาดพิงถึงสิ่งเหนือธรรมชาติ เคยารคก็ไม่อาจหลีกเลี่ยงความคิดที่เป็นรหัสยะใด ซึ่งถ้าเราไม่เป็นคนคับแคบจนเกินไป เราคงต้องยอมรับว่ามนุษย์ไม่เคยคงที่ทั้งเชิงกายภาพและจิตภาพ มองไปข้างหน้าเราเชื่อในความมนุษยชาติจะต้องก่อรูปเป็นระบบเดียวและมีความพิเศษ บางอย่างรวมอยู่ด้วย ลักษณะที่ระบบนี้จะคงบรรลุดอกภาพ มีความซับซ้อนพิเศษ มีความก้าวหน้าทางจิต มีพลังบางอย่างร้อยเรียง โยงใยสวนประกอบต่าง ๆ เข้าด้วยกันทั้งหมด ไม่ใช่สิ่งที่เหลือเชื่อผู้เขียนเชื่อว่าเคยารคได้เสนอแนะระบบที่ดีที่สุกระบบหนึ่งให้แก่เราแล้ว

<sup>๑</sup> Ibid., p. 23. "...without the constant striving of every human cell to unite with all the others, would the Parousia be physically possible? I doubt it."

## สู่นันตภาพ

ในบทที่สามเราโคพบมาบ้างแล้วว่า ณ จุดโอเมกา วิญญาณมนุษย์ทั้งหมด บรรลุเอกภาพสูงสุดเป็นการรวมกลุ่มเหนือบุคคล ถือเป็นพระรหัสกายของพระคริสต์สรรพระ ส่วนสัมปชัญญะของวิญญาณมนุษย์ทั้งหมดกับบรรลุสภาพสัมปชัญญะเหนือบุคคล เป็นพระวิญญาณแห่งพระคริสต์สรรพระ ปัญหาที่จะอภิปรายในหัวข้อนี้โคแก่ทรรศนะของเตยาร์คที่เรียกว่าการรวมบันตาคความแตกต่าง ( Union Differentiates ) ความคิดเช่นนี้ฟังดูเป็นประคิทรศน ( paradox ) เพราะโคโดยสามัญสำนึก การรวมมักยังผลโคความแตกต่างหมดไป หรืออีกนัยหนึ่ง ยิ่งรวมกันโคมากเท่าไร ความแตกต่างก็ยิ่งหมดไปเท่านั้น แต่ในทรรศนะของเตยาร์คซึ่งมุ่งพิจารณาที่สภาวะโอเมกา การรวมปวงวิญญาณมนุษย์เพื่อบรรลุการรวมกลุ่มเหนือบุคคลมิโคเป็นการทำลายความแตกต่างระหว่างปัจเจกบุคคลโคหมดสิ้นไป ตรงกันขามแต่ละปัจเจกบุคคลกลับจะโคได้รับการขยายซึ่งมีอยู่ในบุคลิกภาพของตนออกไปมากที่สุดเท่าที่จะมากโคได้ กล่าวคือแม้วิญญาณมนุษย์ทั้งหมดจะรวมกลุ่มกันบรรลุเอกภาพสูงสุด แต่ในปรากฏการณ์เช่นนี้ แต่ละปัจเจกวิญญาณยังเป็นตัวของตัวเองอยู่ ยังมีสัมปชัญญะรูสำนึกในตนเอง มิโคอยู่ในสภาพหลับไหลสิ้นสัมปชัญญะ ถ้าจะนึกถึงตัวอย่างเปรียบเทียบเคิมในเรื่อง เซลสมองที่รวมตัวกันเป็นสมองมีสัมปชัญญะปรากฏเป็นของทั้งหมด เราจะต้องเพิ่มเคิมอีกควยว่าแต่ละ เซลสมองนั้นยอมเป็นตัวของมันเอง มีสัมปชัญญะเป็นของมันเอง รูสำนึกในตัวเองควย ดังนั้นแม้ตัวอย่างในเรื่องนี้จะไซเปรียบเทียบสภาวะโอเมกาโคได้ แต่ก็จะต้องเน้นขอแตกต่างอันสำคัญที่เซลล์สมองแต่ละ เซลมิโคมีความเป็นตัวของตัวเอง รูสำนึกในตัวเอง แต่วิญญาณมนุษย์ทั้งหมดที่รวมกันยังมีความรูสำนึกในตนเองอยู่ เป็นตัวของตัวเอง มีสัมปชัญญะของตนเอง การรวมกันมิโคเป็นการทำลาย

ปัจเจกภาพให้หมดไป<sup>๑</sup> วิชาญาณมนุษย์ยังคงครอบครองสัมปชัญญะโดยไม่สูญเสียตนเองในการที่จะแปรเป็นบุคคลคนเดียวกันและเพียงคนเดียวเท่านั้น<sup>๒</sup> บุคคลคนเดียวนี้คือพระคริสต์สรรพระ

สิ่งนั้นมีชีวิต เป็นที่หวังดูยิ่ง สิ่งซึ่งความสำนึกแห่งปัจเจกภาพ เมื่อต้องสูญเสียตัวมันเข้าไป ใ้รับการ เน้นหนักและ ความส่องสว่างในอนันที่จะขยายสิ่งซึ่งมันมีอยู่ในบุคลิกภาพไปให้ไกลที่สุดเท่าที่จะเป็นได้... ไม่มีคำพูดใดจะพรรณนาถึงความสงบสุขของผู้ที่ถูกรับครอบงำ ถูกกดขี่บออย่างไม่มีจุดจบหรือขอบเขต โดยองค์อนันตะซึ่งไม่เจือจางและไม่จำกัด แต่ทรงชีวิตและสว่างโชติช่วง องค์อนันตะซึ่งทรงทราบ ทรงตั้งดูและ ทรงรัก<sup>๓</sup>

นี่หมายความว่านอกจากวิชาญาณมนุษย์จะยังเป็นตัวของตัวเอง มีความมีอยู่ของตนเองในสภาวะโอเมกาแล้ว บุคลิกภาพของมนุษย์ยังได้รับการขยายออกไปจนถึงระยะไกลสุดเท่าที่จะเป็นได้ สิ่งนี้จะไม่เป็นการบอกหรือว่า ความโกรธ ความเกลียด ความคับข้องใจ ความปรารถนา เหล่านี้ติดตามไปอยู่กับเราจนถึงโอเมกา พระคริสต์สรรพระจะมีสิ่งเหล่านี้

---

<sup>๑</sup> Teilhard, Science and Christ, pp. 136 - 7

<sup>๒</sup> Teilhard, The Future of Man, p. 124

<sup>๓</sup> Teilhard, The Prayer of the Universe, p. 79. "a living, loving Being, in which the individual consciousness, when it is lost, attains an accentuation and an illumination that extends to the furthest limits of what is contained in its own personality...No words can express the bliss of feeling oneself possessed, absorbed, without end or limit, by an Infinite that is not rarefied and colourless, but living and luminous, an Infinite that knows and attracts and loves."





รวมประสานระหว่างสิ่งตามธรรมชาติ และสิ่งเหนือธรรมชาติ อันนันทภาวะ  
ซึ่งมีธรรมชาติเป็นจิต วิวัฒนาการที่มีจุดจบและการบรรจบเข้าหากันของ  
มนุษยชาติไปสู่เป้าหมายแห่งการวิวัฒน์คือโอเมกา โดยไม่วันเกรงต่อ  
ข้อวิจารณ์ใด ๆ จริงอยู่เตยาร์คผูกพันความคิดปรัชญาของเขาไว้กับทฤษฎี  
วิวัฒนาการของเอกภพมากจนเกินไป จนถ้าหากว่าวิวัฒนาการในสมัย  
ข้างหน้ายืนยันความเปลี่ยนแปลงของเอกภพในรูปใหม่ ความคิดของเขาที่จะ  
กลายเป็นประวัติศาสตร์ไว้สำหรับเรียนรู้เท่านั้น แต่ไม่เป็นสิ่งน่าวิตก  
เพราะการมองอดีตของเตยาร์คมีรากฐานมั่นคงยากที่จะคลอนแคลน  
ถึงแม้ว่ารูปแบบของอนาคตจะต้องเปลี่ยนแปลงไป แต่จะต้องเปลี่ยนไปในแนวที่  
มีอดีตเป็นพื้นฐานอยู่นั่นเอง การมองอดีตของเตยาร์คจะเป็นแนวทางให้  
อนาคตใหม่ ๆ ไคมีที่พึงพึงไม่รู้จักสิ้น

ภายในมหาสมุทรอันสงบนิ่ง [คือเปเลโรมา] แต่ละหยดของมัน  
[คือวิญญาณมนุษย์] ย่อมจะสำนึกในความคงอยู่แห่งตัวเอง การ  
ผจญภัยอันน่าพิศวงของโลกย่อมจะถึงจุดจบ ความผันหึ่งปวงของ  
ผู้ถึงฉาน อุดมคตินิรันดรของนักสรรพเทวนิยม ย่อมจะพบความ  
พอใจอย่างเต็มเปี่ยมและเหมาะสม 'พระเจ้าจะทรงเป็นทุกสิ่ง  
ในทุกสิ่ง'

---

Teilhard, Science and Christ, p. 85. "Within a now  
tranquil ocean, each drop of which, nevertheless, will be  
conscious of remaining itself, the astonishing adventure of the  
world will have ended. The dream of every mystic, the eternal  
pantheist ideal, will have found their full and legitimate  
satisfaction. 'Erit in omnibus omnia Deus.'"